

Karolina Gmerek¹
Uniwersytet Szczeciński

Uroczystość odnowienia doktoratu Profesora Macieja Zielińskiego, Poznań, 10 stycznia 2020 r.

Odnowienie doktoratu jest jedną z najwyższych form uznania dla uczonego, porównywalną z doktoratem *honoris causa*. Odbywa się w 50. rocznicę obrony pracy doktorskiej. Kontynuując tę piękną akademicką tradycję, Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu we wrześniu 2019 r. podjęła przez akklamację uchwałę o odnowieniu doktoratu Profesora Macieja Zielińskiego. Wyraziła tym samym najwyższe uznanie dla pracy Profesora na rzecz nauki, Uniwersytetu i społeczeństwa.

W uroczystości odnowienia doktoratu, która odbyła się 10.01.2020 r. w Sali Lubrańskiego Collegium Minus UAM w Poznaniu, uczestniczyli Profesor Maciej Zieliński z rodziną, członkowie Senatu UAM, pracownicy Wydziału Prawa i Administracji UAM oraz zaproszeni goście.

Gospodarz uroczystości, prof. dr hab. Zbyszko Melosik – Prorektor UAM, w wystąpieniu otwierającym podkreślił m.in., że Profesor Maciej Zieliński jest niekwestionowanym wzorem postawy naukowej i obywatelskiej, a jego zasługi dla Uniwersytetu – związane z działalnością badawczą, dydaktyczną i organizacyjną – są nie do przecenienia.

Prezentując sylwetkę Profesora Macieja Zielińskiego, prof. dr hab. Roman Budzinowski – Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UAM podkreślił, że nie można sprowadzić całej „działalności [Profesora] tylko do roli badacza uprawiającego wcale niełatwą naukę, ale należy dostrzegać umiejętne wplecenie wysiłku twórczego w całą aktywność zawodową”, która zyskała uznanie zarówno u przedstawicieli teorii i filozofii prawa, jak i przedstawicieli szczegółowych nauk prawnych oraz praktyki prawniczej. Aktywność ta stanowi zatem nie tylko część dorobku naukowego polskiego prawoznawstwa, lecz także kształtuje praktykę stosowania prawa, a przede wszystkim wykładni prawa. Jako równie istotna została wskazana aktywność dydaktyczna Profesora Macieja Zielińskiego. Dotyczy to zarówno rozwoju poznańsko-szczecińskiej szkoły teorii prawa, jak i kształcenia studentów. Dziekan Budzinowski podkreślił przy tym, że „osobowość Profesora, jego życzliwość, zawsze przyciągała młodych ambitnych absolwentów prawa, których Profesor, jak niegdyś profesor Ziemiński, potrafił zainteresować tą, wcale

---

¹ Numer ORCID: 0000-0002-4724-7612. Adres e-mail: karolina.gmerek@usz.edu.pl

niełatwą, dyscypliną prawoznawstwa”. Tę postawę Profesora Zielińskiego doceniali także studenci, którzy wielokrotnie nagradzali Jego pracę, m.in. wybierając Go najlepszym wykładowcą wszystkich poznańskich uczelni. Działalność dydaktyczna Profesora Macieja Zielińskiego łączyła się też z szerszą ujętą działalnością społeczną, albowiem Profesor prowadził zajęcia dla zainteresowanych studentów także poza swoimi obowiązkami dydaktycznymi.

Dziekan Roman Budzinowski przypomniał, że Profesor Zieliński pełnił wiele funkcji w ramach struktury organizacyjnej UAM (był prodziekanem, a także członkiem Senatu). Był również redaktorem naczelnym „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego”. Wyrazem uznania dla pracy Profesora Macieja Zielińskiego było odznaczenie Go Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, zaś za szczególne zasługi dla nauki Uniwersytet Łódzki nadał Profesorowi Zielińskiemu tytuł doktora *honoris causa*.

Kończąc swoje wystąpienie, Dziekan Roman Budzinowski posłużył się cytatem z księgi jubileuszowej przygotowanej z okazji 70. urodzin Profesora:

Najgłębsza humanistyczna i społeczna doniosłość działalności Macieja Zielińskiego polega na tym, że pokazuje On wszystkim, z którymi się styka, których uczy, z którymi współpracuje, a także polemizuje, a nawet ściera się naukowo (zawsze w myśl zasady *suaviter in modo, fortiter in re*) – iż wzorzec osobowy uczonego, nauczyciela, wychowawcy nie jest po to, żeby o nim mówić, ale po to, by go realizować².

Podczas laudacji, którą wygłosił prof. dr hab. Marek Smolak, promotor odnowienia doktoratu, zostały zaprezentowane najważniejsze osiągnięcia naukowe Profesora Macieja Zielińskiego, w tym derywacyjna koncepcja wykładni prawa (pierwsza w Polsce normatywna koncepcja wykładni prawa), która w pełnym kształcie została przedstawiona w monografii *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*³. Laudator podkreślił, że koncepcja ta nie tylko pozwala na poprawne, z metodologicznego punktu widzenia, dokonywanie interpretacji prawa, lecz także na skuteczne przeciwdziałanie pewnym „mitom” zakorzenionym w myśleniu o jego wykładni. Jest to możliwe zarówno dzięki temu, że derywacyjna koncepcja wykładni prawa unika wszystkich (logicznych, metodologicznych, aksjologicznych itd.) błędów leżących u podstaw tych mitów, jak i dlatego, iż odnosi się do nich w warstwie argumentacyjnej.

Profesor Marek Smolak w szczególności zwrócił uwagę na doniosłą dla omawianej koncepcji kwestię początku wykładni prawa, który w tej koncepcji wiąże się z przyjęciem zasady *omnia sunt interpretanda*. Założenie to odrzuca te wszystkie twierdzenia, które są konsekwencją akceptacji mitów związanych z bezpośredniością rozumienia tekstu, rozróżnieniem sytuacji izomorfii i wykładni oraz postępowaniem według zasady *clara non sunt interpretanda*. Każdy z tych mitów jest konsekwencją błędów logicznych (prowadzących do logicznej sprzeczności albo absurdu) lub aksjologicznych. Ponadto, laudator odniósł się m.in. do problematyki normatywności oraz języka tekstów aktów prawnych. Podkreślił, że rozstrzygnięcia przyjmowane w derywacyjnej koncepcji wykładni prawa są determinowane przez rzeczywiste cechy tekstów aktów prawnych – tekstów

² A. Choduń, S. Czepita, *Profesor Maciej Zieliński. Uczony, Nauczyciel, Wychowawca*, w: A. Choduń, S. Czepita (red.), *W poszukiwaniu dobra wspólnego. Księga jubileuszowa Profesora Macieja Zielińskiego*, Szczecin 2010, s. 33.

³ M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2002. Monografia ta doczekała się siedmiu wydań (najnowsze z 2017 r.), z których każde przedstawia zmodyfikowaną i uwspółcześioną wersję koncepcji.

wysławiających normy postępowania oraz niezawierających potocyzmów (co potwierdzają badania empiryczne). Przyjęcie tych rozstrzygnięć prowadzi do odrzucenia mitów związanych z przekonaniem, że teksty aktów prawnych są pisane językiem potocznym, w tym tzw. domniemania języka potocznego. Mity te nie uwzględniają aktualnych cech tekstów aktów prawnych, a wskazane domniemanie jest ponadto nieracjonalne. Zakłada ono nieuzasadniony pragmatycznie sposób interpretacji, ignorujący pierwszeństwo znaczeń prawnych oraz prawniczych.

Laudator zaznaczył, że wypracowane przez Profesora Zielińskiego w derywacyjnej koncepcji wykładni prawa rozwiązania interpretacyjne pozwalają dostrzec metodologiczny kunszt jej autora. Nie tylko są one w pełni uzasadnione logicznie czy aksjologicznie, lecz są także osadzone w polskiej kulturze prawnej, której pewne elementy uwzględniają, a pewne (mity) – odrzucają. Dzięki temu, że czynią to jawnie, stają się szczególnie wartościowymi elementami dyskursu naukowego.

Laudator podkreślił także, że osiągnięcia naukowe Profesora Zielińskiego wykraczają daleko poza problematykę wykładni prawa. Obejmują bowiem fundamentalne dla polskiego prawoznawstwa prace dotyczące zasad prawa, uzasadniania twierdzeń, ocen i norm w prawoznawstwie, języka prawnego i języków okołoprawnych czy tworzenia prawa. Na wyróżnienie zasługuje także opracowanie *Poznanie sądowe a poznanie naukowe*⁴, będące jedynym w polskiej, a być może również światowej, literaturze prawniczej oryginalnym opracowaniem tej problematyki.

Swoje wystąpienie prof. Marek Smolak zakończył odczytaniem po łacinie dyplomu odnowienia doktoratu, który to dyplom Jego Magnificencja Prorektor UAM wręczył następnie Dostojnemu Doktorantowi.

Dziękując za ten najwyższy wyraz uznania środowiska akademickiego macierzystej uczelni, Profesor Maciej Zieliński wspominał osoby, które wsparły Go podczas pracy nad doktoratem. Na kształt koncepcji interpretacji prawa, nazwanej później derywacyjną, wpływ miał przede wszystkim prof. Zygmunt Ziemiński, którego rozróżnienie przepisu prawnego i normy prawnej stanowiło podstawę dla tej koncepcji wykładni. Wśród osób, które w pozytywny sposób przyczyniły się do nadania koncepcji jej ostatecznego kształtu, Profesor Zieliński wspominał m.in. prof. Mieczysława Tyczkę, prof. Jerzego Kmitę, prof. Franciszka Studnickiego, a także prof. Zbigniewa Radwańskiego i prof. Jerzego Wróblewskiego. Podkreślał przy tej okazji, jak ważna dla rozwoju nauki jest dyskusja oraz wymiana poglądów między różnymi ośrodkami naukowymi.

Jak zawsze, Profesor pamiętał także o swoich uczniach i współpracownikach: podziękował im i wyraził radość z osiągniętych przez nich sukcesów. W serdecznych słowach Profesor złożył także podziękowania rodzinie: żonie Elżbiecie, dzieciom – Agnieszce i Wojciechowi, ich współmałżonkom, oraz ukochanym wnukom. Profesor dziękował im za wsparcie, bez którego trudno byłoby wyobrazić sobie prowadzenie pracy naukowej.

Podczas uroczystości głos zabrali także zaproszeni goście. Profesor dr hab. Marek Górski – Prorektor ds. Nauki Uniwersytetu Szczecińskiego odczytał list gratulacyjny prof. dr. hab. Edwarda Włodarczyka – Rektora Uniwersytetu Szczecińskiego, a także podzielił się ze zgromadzonymi swoimi zawodowymi i osobistymi doświadczeniami związanymi ze współpracą z Profesorem Maciejem Zielińskim.

Profesor dr hab. Marek Zirk-Sadowski nakreślił portret Profesora Zielińskiego jako uczonego, któremu udało się dokonać rzeczy arcytrudnej – wyjść z wiedzą akademicką

⁴ M. Zieliński, *Poznanie sądowe a poznanie naukowe*, Poznań 1979.

poza mury uczelni i dotrzeć z nią tam, gdzie realnie może ona zmieniać rzeczywistość. Wymagało to dużej aktywności ze strony Profesora Zielińskiego: stałej i intensywnej współpracy z wymiarem sprawiedliwości poprzez prowadzenie wykładów dla sędziów sądów powszechnych i sądów administracyjnych, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego. Jak podkreślił prof. Zirk-Sadowski współpraca ta świadczy nie tylko o zaangażowaniu Dostojnego Doktoranta w to, aby najlepsza i najbardziej aktualna wiedza na temat wykładni prawa stała się udziałem podmiotów stosujących prawo, dla których jest ona podstawowym „narzędziem pracy”, lecz także o autorytecie, jakim Profesor Zieliński cieszy się wśród przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości oraz o zaufaniu do przekazywanej przez Niego wiedzy. Zdaniem prof. Zirka-Sadowskiego zapewne nie stałoby się tak, gdyby nie to, że koncepcja wykładni prawa Profesora Macieja Zielińskiego spełnia najwyższe standardy metodologiczne, będąc jednocześnie koncepcją niezwykle użyteczną. Tylko przy spełnieniu powyższych przesłanek współpraca „teoretyków” i „praktyków” jest możliwa, i może być owocna. Dlatego tak niewielu uczonym się to udaje.

W imieniu uczniów oraz współpracowników Profesora z Uniwersytetu Szczecińskiego głos zabrała także prof. US dr hab. Agnieszka Choduń, która podkreśliła, że Maciej Zieliński swoje pierwsze zajęcia dydaktyczne – jeszcze jako magister prawa – prowadził w Szczecinie (w Punkcie Konsultacyjnym WPiA UAM), z którym był związany od 1963 r. aż do zakończenia pracy akademickiej. Przypomniła, że w ośrodku szczecińskim powstało wiele prac, a także pomysłów naukowych Profesora Zielińskiego rozwijanych następnie przez innych badaczy, nie tylko teoretyków prawa, ale także przedstawicieli szczegółowych nauk prawnych. Profesor Agnieszka Choduń podkreśliła, że dla Profesora Zielińskiego bardzo ważna była także współpraca ze szczecińskim środowiskiem prawniczym, które w podziękcie nadało Mu tytuł „Człowieka Roku In Gremio” oraz przyznało nagrodę „Perła Radcowska”. Niezwykle istotna była też praca dydaktyczna oraz współdziałanie ze studentami przy realizacji wielu podejmowanych przez nich inicjatyw. Jak stwierdziła prof. Choduń, „postawę Pana Profesora jako nauczyciela charakteryzowało połączenie wysokich wymagań merytorycznych z wysoką kulturą osobistą oraz życzliwy stosunek do studentów”, za co studenci Wydziału Prawa i Administracji US przez lata (aż do 2019 r.) honorowali Profesora Zielińskiego tytułem „Mentora Wydziału”. Profesor Maciej Zieliński skupiał wokół siebie także pracowników naukowych – przedstawicieli różnych dyscyplin prawoznawstwa, którzy również uważali Go za swojego nauczyciela i wychowawcę. Profesor Agnieszka Choduń, uczennica Profesora, podkreśliła, że „relacja nauczyciel – uczeń była dla wielu (...) relacją naznaczoną doświadczeniem pewnych wspólnych wartości”, dodając, iż „jako jedyne kryterium oceny naukowej Pan Profesor stosował kryterium merytoryczne, sprzeciwiając się przy tym wszelkim formom dyskryminacji w tym zakresie, jako niegodnym naukowca”.

„Uczeń to nie tylko ten, kto pobiera naukę, ale to także ktoś, kto idzie czyimś śladem, kto idzie za kimś. Powstała w ostatnim czasie niemała liczba prac naukowych (także tych pisanych na stopień) bazujących na ideach Pana Profesora pokazuje to, że tymi śladami podąża wielu z nas. To największa wartość jaką może pozostawić po sobie Nauczyciel i Mistrz”. Powyższe słowa, kończące wystąpienie prof. Agnieszki Choduń, są przywoływane w tym miejscu nie bez przyczyny. Wielu jest takich, którzy chcą podążać drogą wskazaną przez Profesora Macieja Zielińskiego, a przy tym mieli to szczęście i zaszczyt, że dzięki Niemu wiedzą, jak to zrobić.

BIBLIOGRAFIA / REFERENCES:

- Choduń, A., Czepita, S. (2010). Profesor Maciej Zieliński. Uczony, Nauczyciel, Wychowawca. In A. Choduń, S. Czepita (Eds.), *W poszukiwaniu dobra wspólnego. Księga jubileuszowa Profesora Macieja Zielińskiego*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Zieliński, M. (1979). *Poznanie sądowe a poznanie naukowe*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.
- Zieliński, M. (2002). *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*. Warszawa: LexisNexis.